

IN APRIL 2019 VERSCHIJNT

VERANDERINGEN

DEEL 5 VAN DE CAZALET'S

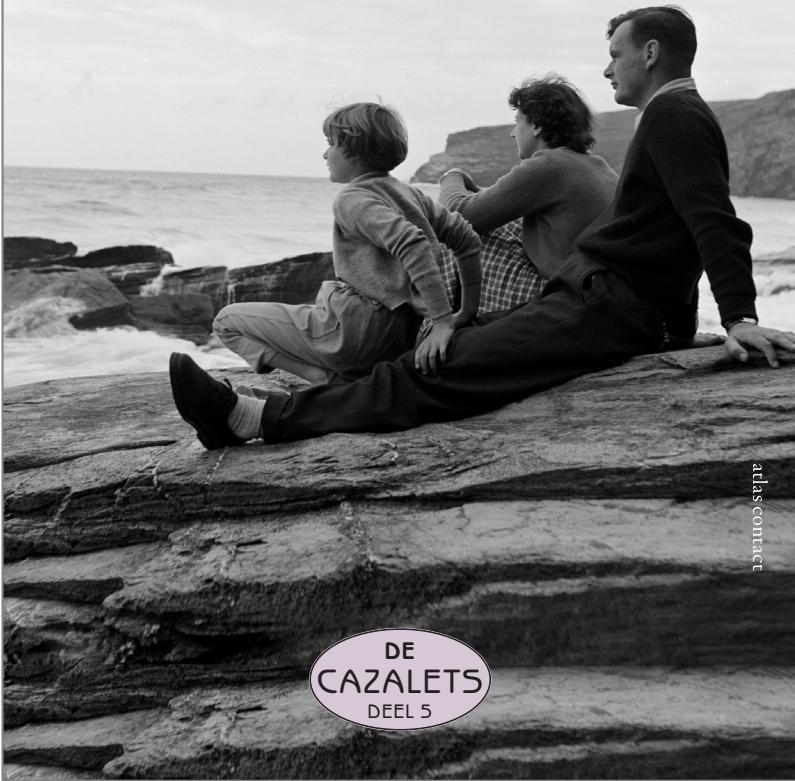
[flaptekst, volgt]

Lees vanaf de volgende bladzijden alvast een voorproefje uit Veranderingen

'Een meesterwerk.' **** - *DE VOLKSKRANT*

VERANDERINGEN

ELIZABETH JANE HOWARD

atlas contact

DE
CAZALET'S
DEEL 5

RACHEL

JUNI 1956

‘Niet lang meer.’

‘Baronie, lieverd!’

‘Ik ben heel vredig.’ De baronie sloot even haar ogen: praten vermoeide haar – net als al het andere. Ze zweeg een ogenblik en zei vervolgens: ‘Ik héb per slot van rekening de tijd die ons door meneer Housman is toegewezen overtroffen. Met twintig jaar! “De allermooiste boom” – dat ben ik nooit met hem eens geweest.’ Ze keek op naar het ongeruste gezicht van haar dochter – heel bleek, met paarsblauwe vlekken onder haar ogen van te kort aan slaap, haar mond vertrokken van inspanning om niet te huilen – en met enorm veel moeite tilde de baronie haar hand van het laken op. ‘Toe, Rachel, liefje, je moet niet zo bedroefd zijn. Dat verontrust me.’

Rachel pakte de bevende, knokige hand en hield hem in haar twee handen. Nee, ze mocht haar niet verontrusten: het zou werkelijk egoïstisch zijn om dat te doen. Haar moeders hand, onder de levertrekken, was zo verschrompeld dat het gouden bandje van haar polshorloge los hing en de wijzerplaat niet te zien was; haar trouwring zat scheef tot halverwege over de knokkel. ‘Welke boom zou u kiezen?’

‘Een goede vraag. Eens zien.’

Ze keek naar haar moeders gezicht, verlevendigd door de luxe van een keus – een serieuze aangelegenheid...

‘Mimosa,’ zei de baronie ineens. ‘Die zalige geur! Die heb ik

nooit kunnen kweken.’ Ze bewoog haar hand en begon rusteloos aan haar beddengoed de friemelen. ‘Niemand meer die me Kitty noemt. Je hebt geen idee...’ Ze leek zich ineens te verslikken, probeerde te hoesten.

‘Ik haal wat water, lieverd.’ Maar de karaf was leeg. Rachel vond een fles bronwater in de badkamer, maar toen ze ermee terugkwam, was haar moeder dood.

De baronie was niet van houding veranderd, werd gesteund door de vierkante kussens waaraan ze altijd de voorkeur had gegeven; haar ene hand lag op het laken, de andere hield de vlecht vast, die Rachel elke ochtend in haar haar vlocht. Haar ogen waren open, maar de directe, betrokken oprechtheid die er altijd in had gelegen was verdwenen. Ze staaarde zonder iets te zien in het niets.

Geschokt, gedachteloos pakte Rachel de opgeheven hand en legde die voorzichtig naast de andere. Met één vinger sloot ze zachtjes haar moeders ogen en ze bukte om het koele, blanke voorhoofd te kussen, waarna ze verlamd bleef staan doordat ze werd overmand door stromen losse gedachten – het was net alsof er ineens een valluik was opengegaan. Herinneringen uit haar kindertijd. ‘Leugentjes om bestwil bestaan niet, Rachel. Een leugen is een leugen en die mag je nooit vertellen.’ Toen Edward staande in zijn kinderbedje naar haar had gespuugd: ‘Ik luister niet naar mensen die klikken.’ Maar haar broer had een standje gekregen en had het nooit meer gedaan. De sereniteit die zelden leek te worden verstoord – slechts één keer, nadat ze Hugh en Edward, respectievelijk achttien en zeventien, had uitgezwaaid toen ze naar Frankrijk gingen, kalm, glimlachend, terwijl de trein langzaam Victoria Station uit reed. Daarna had ze zich omgedraaid en had ze het piepkleine kanten zakdoekje gepakt dat altijd onder haar horlogebandje zat. ‘Het zijn nog maar jongens!’ Er zat een kleine maar duidelijke wijnvlek op de binnenkant van die pols, en Rachel wist nog dat ze zich had afgevraagd of ze het zakdoekje daar bewaarde om hem te verbergen; hoe had ze toch ooit zo’n onnozel idee kunnen hebben. Maar de

baronie huilde wel: ze huilde van het lachen – om de malle fratsen van Rupert, die vanaf zijn vroegste kinderjaren iedereen aan het lachen had gemaakt; om Ruperts kinderen – vooral om Neville; om mensen die ze pompeus vond; dan stroomden de tranen over haar wangen. En ook om wrede victoriaanse rijmpjes: ‘Jongen schiet en geniet, geweer barst, jongen as’, en ‘Papa, papa, wat is die rommel die lijkt op aardbeienjam? Stil toch, stil, kind, dat is mama overreden door een tram’. En ze moest huilen om muziek. Ze speelde verrassend goed piano, had quatermains gespeeld met Myra Hess en was dol geweest op Toscanini en zijn platen van de symfonieën van Beethoven. Ze schreef niet alleen een sober leven voor (bij het ontbijt deed je geen boter én marmelade op je geroosterde brood; maaltijden bestonden uit gebraden vlees, dat eerst warm, vervolgens koud en ten slotte fijngesneden met gekookte groenten werd gegeten, en eens per week uit gepocheerde vis, gevolgd door gestoofd fruit en blancmanger, dat de baronie ‘vorm’ noemde, of rijstpudding), maar ze leidde ook een teruggetrokken bestaan, dat naast de muziek bestond uit tuinieren, waar ze dol op was. Ze kweekte grote, geurige violen in een speciale bak, anjers die naar kruidnagel roken, donkerrode rozen, lavendel, alles wat zoet rook, en ook allerlei soorten fruit: rode en gele frambozen, en tomaten, nectarines, perziken, druiven, meloenen, aardbeien, enorm grote rode kruisbessen voor desserts, rode bessen om jam van te maken, vijgen, reine-claudes en andere pruimen. De kleinkinderen vonden het heerlijk om naar Home Place te gaan vanwege de borden vol fruit van de baronie.

Haar verhouding met haar man, de generaal, was altijd gehuld geweest in victoriaanse geheimzinnigheid. Als kind had Rachel haar ouders gewoon in verhouding tot zichzelf gezien: haar moeder, haar vader. Maar doordat ze haar hele leven bij hen in huis had gewoond, was ze hen, hoewel ze onvoorwaardelijk van hen was blijven houden, desondanks als twee heel verschillende mensen gaan zien. Ze waren zelfs totaal anders. De generaal was zo dol op gezelschap dat hij bijna excentriek was: hij nam

iedereen die hij op zijn club of in de trein tegenkwam mee naar een van zijn twee huizen voor een warme maaltijd, en soms voor een weekeinde, zonder enige waarschuwing, presenteerde hen eerder zoals een visser of jager zijn meest recente zalm of hert of gans kan tonen. Waarop de baronie – met slechts een uiterst milde reprimande – hun kalm gekookt schapenvlees en blanc-manger voorzette.

Ze had geen kluizenaarsaard maar was volkomen tevreden met haar uitdijende gezin, haar kinderen en haar kleinkinderen, nadat ze haar drie schoondochters vriendelijk had aanvaard. Haar eigen wereld hield ze echter heel erg voor zichzelf: de grap-pen uit haar jeugd (in de trant van bedden met dichtgeknoopte lakens) of omgekeerd verstoppertje dat ze gewaagd had gespeeld in een afgelegen Schots kasteel, kwamen slechts vluchtig boven wanneer ze eens verhalen vertelde aan een kleinkind dat uit een boom was gevallen of door een pony was afgeworpen. Haar vader, opa Barlow, was een vermaarde natuurkundige geweest, een lid van de Royal Society. Ze had twee zusters gehad, maar zij was de schoonheid geweest (hoewel ze zich daar blijkbaar nooit van bewust was geweest). Een spiegel, had ze Rachel geleerd, was ervoor om te zorgen dat je haar netjes zat en dat je broche recht was gespeld.

Op haar oude dag, toen het tuinieren moeilijk werd, was ze regelmatig naar de film gegaan, voornamelijk om Gregory Peck te zien, op wie ze behoorlijk verliefd was geworden...

Ik heb haar niet genoeg gevraagd. Ik wist vrijwel niets van haar. Dat leek Rachel nu, gezien de zesenvijftig jaar van intimiteit, verschrikkelijk. Al die ochtenden waarop ze brood had ge-roosterd terwijl de baronie water kookte op het spirituskomfoor om thee te zetten, al die zomerse middagen buiten, of knus in de ontbijtkamer wanneer het te koud was om buiten te zijn, tijdens de vakanties met kleinkinderen, die één boterham zonder beleg met alleen wat boter moesten eten voordat ze jam of cake mochten nemen, maar het grootste deel van de tijd samen: de baronie die op de naaimachine gordijnen naaide voor Home Place, die

prachtige jurken van shantoeng met blauw of kersenrood smokwerk maakte voor Rachel, en vervolgens voor de kleinkinderen: voor Louise en Polly, Clary en Juliet; zelfs voor de jongens, voor Teddy en Neville, Wills en Roland, tot ze drie of vier waren en geen meisjeskleden meer wilden dragen, terwijl Rachel worstelde met haar breiwerk voor beginners, sjaals en wanten. Die waren gemaakt tijdens de eindeloze oorlogsjaren – de afschuwelijke maanden en maanden wanneer er naar brieven werd verlangd en telegrammen enorm werden gevreesd...

Ze was opgegroeid, de dochter van het gezin, en afgezien van de drie verschrikkelijke jaren vol heimwee die ze op kostschool had doorstaan, was ze nooit van huis geweest. Ze had elke vakantie gesmeekt of ze thuis mocht blijven – ‘Als ze een enkele haar in mijn haarborstel zien krijg ik straf,’ had ze eens gesnikt, herinnerde ze zich, waarop de baronie had gezegd: ‘Laat dan geen enkele haar achter, hartje.’

Het was haar taak in het leven om voor andere mensen te zorgen, nooit aan haar uiterlijk te denken, te begrijpen dat mannen belangrijker waren dan vrouwen, haar ouders te verzorgen, maaltijden te regelen en het personeel af te handelen, dat eensgezind dol op Rachel was vanwege haar zorg en belangstelling voor het leven van elk van hen.

Maar nu allebei haar ouders er niet meer waren, leek het alsof er een einde was gekomen aan haar levenswerk. Ze kon zoveel bij Sid zijn als ze allebei maar wilden; ze was ineens schrikbarend vrij; iets wat naar verluidt eens door een jonge leerling op een school van vrijdenkers was gezegd: ‘Moeten we de hele tijd doen wat we leuk vinden?’ gold nu voor haar.

Ze beseftte dat ze naast haar moeders doodsbed stond terwijl ze werd overweldigd door al deze op zichzelf staande gedachten – beseftte dat ze had gehuild, dat haar rug vreselijk veel pijn deed, dat er van alles moest worden gedaan: de dokter bellen, contact opnemen met Hugh – hij zou beslist de anderen voor haar bellen, Edward en Rupert en Villy – en Sid natuurlijk. Ze zou het aan het personeel moeten vertellen – toen kon ze ineens niet ver-

der: sinds de oorlog bestond het personeel uit meneer en mevrouw Tonbridge, de bejaarde tuinman, die nu te veel last van artritis had om veel meer te doen dan de gazons te maaien, een meisje dat drie ochtenden in de week kwam schoonmaken, en Eileen, die weer terug was na de ziekte van haar moeder. Rachel keerde zich weer naar haar lieve moeder. Ze zag er vredig en opvallend jong uit. Ze pakte een witte roos uit het kannetje en stak die tussen haar handen. De kleine wijnvlek op haar pols viel duidelijker op; het horloge was naar haar handpalm gegleden. Ze deed het af en legde het naast het bed.

Toen ze het grote schuifraam openzette, kwam de warme lucht met de geur van de rozen die beneden groeiden zachtjes de kamer in drijven, naar binnen geblazen door zefiertjes die de mousselinen gordijnen lieten uitwaaieren.

Ze veegde haar gezicht af, snoot haar neus en (zodat ze zou kunnen spreken zonder te huilen) zei hardop: ‘Dag, lieverd.’

Daarna verliet ze de kamer en begon ze de dag.

DE FAMILIE

‘Nou, een van ons moet erheen. We kunnen het de arme Rachel niet alleen laten opknappen.’

‘Natuurlijk niet.’

Edward, die net wilde gaan uitleggen dat hij zijn lunch met de kerels die de leiding hadden over de genationaliseerde spoorwegen niet zo gemakkelijk kon afzeggen, zag dat Hugh over zijn voorhoofd was gaan wrijven op een manier die een van zijn vreselijke hoofdpijnaanvallen aankondigde en besloot dat de eerste pijnlijke ritzen hem bespaard moesten blijven. ‘Wat vind je van Rupe?’ zei hij.

Rupert, de jongste broer en formeel een directeur van de firma, charmeerde iedereen; hij was de aangewezen kandidaat, maar door zijn onvermogen om een besluit te nemen en zijn intense sympathie voor het standpunt van iedereen die hij tegenkwam, klant of werknemer, was zijn nut dubieus. Edward zei dat hij meteen met hem zou gaan praten. ‘We moeten het hem sowieso zeggen. Maak je geen zorgen, ouwe jongen. We kunnen er in het weekeinde allemaal naartoe.’

‘Rachel zei dat het volkomen vredig was.’ Dat had hij al eerder gezegd, maar de herhaling troostte hem duidelijk. ‘Wel het einde van een tijdperk. Daardoor komen wij in de frontlinie te staan, hè?’

Daardoor moesten ze allebei aan de Eerste Wereldoorlog denken, maar dat zeiden ze geen van beiden.

Toen Edward was vertrokken, greep Hugh naar zijn pillen en stuurde hij juffrouw Corley weg om een sandwich te gaan kopen voor zijn lunch. Hij zou er waarschijnlijk niet meer dan een hapje van eten, maar het zou haar ervan weerhouden zich druk om hem te maken.

Liggend op de leren bank met zijn zonnebril op hilde hij. De sereniteit van de baronie, haar eerlijkheid, de manier waarop ze Jemima en haar twee jongens had verwelkomd... Jemima. Hij mocht dan nu in de frontlinie staan, maar hij had Jemima aan zijn zijde – een ongelooflijke bof, een dagelijkse vreugde. Na Sybils overlijden had hij gedacht dat zijn genegenheid voortaan altijd alleen gericht zou zijn op Polly, die natuurlijk zou trouwen, zoals was gebeurd, en zelf kinderen zou krijgen, wat zonder meer was gebeurd, en dat hij de rest van zijn leven voor niemand op de eerste plaats zou komen. Wat heb ik geboft, dacht hij, terwijl hij zijn bril afzette om hem droog te maken.

‘Natuurlijk kom ik, lieverd. Als ik snel ben kan ik die van tien voor halfvijf halen – denk je dat Tonbridge me zou kunnen ophalen? Rachel, maak je niet zo druk om me. Ik ben prima in orde – het was maar een lichte bronchitis en ik was gisteren alweer op de been. Kan ik iets voor je meebrengen? Goed. Tot even na zeszen. Dag, lieve schat.’

En ze hing op voordat Rachel een nieuwe poging kon doen om het haar te ontraden.

Terwijl ze beverig de trap op ging, drong tot haar door dat er nu geweldige veranderingen voor haar in het verschiet lagen. Ze was nog slap, hoewel de fantastische penicilline min of meer had afgerekend met de bacillen. Ze besloot de lunch over te slaan en een paar dingen in een tas te doen die niet te zwaar zouden zijn om te dragen. Rachel zou heel verdrietig zijn door de dood van haar moeder, maar nu zou zij – Sid – voor haar kunnen zorgen. Ze zouden eindelijk echt kunnen samenwonen.

Ze hield van de baronie en bewonderde haar, maar haar tijd met Rachel was heel lang en heel vaak abrupt afgebroken door-

dat Rachel het gevoel had gehad dat haar moeder haar nodig had. En na het overlijden van de generaal was het nog erger geworden, ondanks de liefdevolle zorg van de drie zonen en hun vrouwen. Deze laatste ziekte was een enorme belasting geweest voor Rachel, die sinds Pasen niet van haar moeders zijde was geweest. Maar goed, het was voorbij, en nu, op haar zesenvijftigste, zou Rachel eindelijk haar eigen leven kunnen gaan leiden, maar Sid besefte ook dat dit – in elk geval in het begin – verontwaardigend voor haar zou zijn, eigenlijk alsof je een vogel vanuit een vertrouwde kooi in het uitgestrekte open land laat. Ze zou behoefte hebben aan zowel aanmoediging als bescherming.

Ze was zo vroeg voor haar trein dat er tijd (en de behoefte) was om een boterham te eten en te gaan zitten. Na geduldig in de rij te hebben gestaan kocht Sid twee sneden grijs, sponsachtig brood, waar een schrapje heldergele margarine op zat, rond een buitengewoon dun plakje zeepachtige cheddar. Er waren heel weinig plaatsen waar je kon zitten, en ze probeerde haar koffer, die tekenen vertoonde dat hij kon gaan bezwijken. Na enkele ogenblikken stond een stokoude man op van een volle bank, waarbij hij een *Evening Standard* achterliet – ‘Burgess en Maclean lang op vakantie naar buitenland’ luidde de kop. Daardoor klonken ze als een stel koekfabrikanten in plaats van spionnen, dacht Sid.

Het was een grote opluchting om in de trein te stappen nadat ze zich tegen het tij van uitstappende mensen op had geworsteld. Het rijtuig was smerig, de bekleding van de banken was kaal en stoffig, de vloer was bezaaid met uitgetrapte sigarettenpeuken. De ramen zaten zo onder de rook dat ze er nauwelijks doorheen kon kijken. Maar toen de conducteur op zijn fluitje blies en de trein met een ruk over de brug begon te tsjoeken, begon Sid zich minder moe te voelen. Hoe vaak had ze deze reis wel niet gemaakt om bij Rachel te zijn? Al die weekeinden waarin een wandeling samen het toppunt van gelukzaligheid was geweest; toen alles wat ze deden was bepaald door discretie en geheimhouding. Zelfs wanneer Rachel haar van de trein haalde, reed Ton-

bridge; hij kon elk woord horen dat ze zeiden. In die tijd was het zo heerlijk geweest om gewoon bij haar te zijn dat ze een hele tijd niets anders nodig had gehad. En toen ze wel meer wilde – Rachel bij haar in bed wilde hebben – was er een nieuwe vorm van geheimhouding begonnen. Wellust, of iets wat daar in de buurt kwam, moest verborgen worden gehouden – niet alleen voor alle anderen, maar ook voor Rachel zelf, voor wie het angstaanjagend en onbegrijpelijk was. Toen was ze ziek geweest, en Rachel was haar ogenblikkelijk komen verplegen. En toen... Bij de herinnering aan Rachel die zichzelf aanbood, kreeg ze tranen in haar ogen. Misschien, dacht ze nu, was het haar grootste prestatie geweest om Rachel zover te krijgen dat ze genoot van de lichamelijke liefde. En zelfs toen, dacht ze laconiek en vermaakt, hadden ze zich door Rachels schuldgevoelens heen moeten vechten, door haar idee dat ze zoveel genot niet verdiende, dat ze die nooit voor haar plicht mocht laten komen.

De rest van de reis zat Sid in het wilde weg heerlijke toekomstplannen te maken.

‘O, Rupe, gecondoleerd. Ik kan morgen naar je toe komen omdat de kinderen dan geen school hebben. Maar je kunt beter bellen om te kijken of Rachel dat ook wil. Wil je soms dat ik het aan Villy vertel? ... Goed. Tot morgen, lieveling – hoop ik.’

Sinds Rupert voor de zaak was gaan werken hadden ze veel meer geld – hadden ze een nogal vervallen huis in Mortlake, aan de rivier, kunnen kopen. Het had niet al te veel gekost – zesduizend pond – maar het had in een slechte staat verkeerd en bij een hoge waterstand in de rivier kwam de begane grond vaak blank te staan, ondanks de muur in de voortuin en het stijgblok waar ooit een hek had gezeten. Maar dat kon Rupert allemaal niets schelen: hij was verliefd op de mooie schuiframen, de prachtige deuren, en de verbazingwekkende kamer op de eerste verdieping die over de volle breedte van het huis liep, met aan weers-einden een mooie haard; op de eierlijst langs het plafond, de slaapkamers die op de bovenste verdieping maar voortwoeker-

den en allemaal in de volgende uitkwamen, wat eindigde in een heel klein badkamertje en een wc die in de jaren veertig waren gemoderniseerd met een zalmkleurig bad en glanzende zwarte tegels.

‘Ik vind het prachtig,’ had Rupert gezegd. ‘Het is hét huis voor ons, lieveling. Natuurlijk zullen we er het nodige aan moeten doen. Ze zeiden dat de boiler het niet deed. Maar dat is slechts een detail. Jij vind het toch ook mooi?’

En ze had natuurlijk ja gezegd.

Rupert en Zoë waren er gaan wonen in 1953, het jaar van de kroning, en enkele ‘details’ waren aangepakt: de keuken was vergroot door de bijkeuken erbij te trekken, en was opnieuw voorzien van een boiler, een fornuis en een aanrecht. Maar ze konden zich geen centrale verwarming veroorloven, waardoor het altijd koud was in huis. ’s Winters was het er ijsig. Rupert wees de kinderen erop dat ze de roeiwedstrijd zouden kunnen zien, maar Juliet was niet onder de indruk geweest van dat vooruitzicht: ‘Eentje moet er toch winnen? Het is een uitgemaakte zaak.’ En Georgie had gewoon opgemerkt dat het alleen interessant zou zijn als ze erin vielen. Georgie was nu zeven, en hij was al vanaf zijn derde bezeten van dieren. Hij had een dierentuin, zoals hij het noemde, met een witte rat die Rivers heette, twee schildpadden die voortdurend zoek raakten in de achtertuin, zijderupsen, wanneer het jaargetijde dat toeliet, een kousenbandslang, die ook een briljante ontsnappingskunstenaar was, twee cavia’s en een grasparkiet. Hij verlangde naar een hond, een konijn en een papegaai, maar tot nu toe kon hij dat niet van zijn zakgeld bekostigen. Hij schreef een boek over zijn dierentuin en was in grote moeilijkheden geraakt toen hij Rivers mee naar school had genomen, verstoppt in zijn schooltas. Hoewel Rivers nu tijdens schooluren werd opgesloten in zijn hok, wist Zoë dat hij met hen zou meegaan naar Home Place, maar Rupert had erop gewezen dat het een bijzonder tactvolle rat was en dat mensen vaak niet wisten dat hij er was.

Terwijl Zoë alles klaarzette voor de thee – boterhammen met

sardines en haverkoekjes die ze die ochtend had gebakken – vroeg ze zich af wat er met Home Place zou gebeuren. Rachel zou er beslist niet alleen willen wonen, maar de broers zouden het huis gezamenlijk voor hun rekening kunnen nemen, hoewel dat vrijwel zeker zou inhouden dat ze nooit ergens anders naartoe zou gaan op vakantie en ze verlangde ernaar om naar het buitenland te gaan – naar Frankrijk of Italië. Saint-Tropez! Venetië! Rome!

De voordeur sloeg dicht, gevolgd door de plof van een schooltas die op de flagstones in de hal viel en Georgie verscheen. Hij droeg het zomeruniform van zijn school: een wit overhemd, een grijze korte broek, tennisschoenen en witte sokken. Alles wat wit had horen te zijn zag grijsig bleek.

‘Waar is je blazer?’

Hij keek verbaasd op zichzelf neer. ‘Dat weet ik niet. Ergens. We hadden sport. Bij sport hoeven we geen blazer te dragen.’ Zijn smoezelige gezichtje was nat van het zweet. Hij beantwoordde Zoës zoen met een nonchalante omhelzing. ‘Hebt u Rivers zijn wortel gegeven?’

‘Och, dat ben ik helaas vergeten.’

‘O, mam!’

‘Het komt wel goed met hem, lieverd. Hij krijg heel veel eten.’

‘Daar gaat het niet om. De wortel moet ervoor zorgen dat hij zich niet verveelt.’ Hij vloog naar de bijkeuken, liep in zijn haast een stoel omver. Een later kwam hij terug met Rivers op zijn schouder. Hij keek nog steeds verwijtend, maar River was duidelijk opgetogen, snuffelde aan zijn oor en begroef zich onder de kraag van zijn overhemd. ‘Alleen maar een blazer is niets vergeleken met het leven van een rat.’

‘Blazers zijn niet alleen maar, en Rivers ging niet dood van de honger. Doe niet zo mal.’

‘Goed.’ Hij glimlachte zo charmant dat ze als altijd een schok van liefde voor hem voelde. ‘Kunnen we nu thee gaan drinken? Ik verga van de honger. Tussen de middag hebben we giftig vlees met kikkerdril gehad. En Forrester heeft alles ondergespuugd, dus kon ik het niet eten.’

Ze zaten allebei aan een hoek van de tafel. Ze streek zijn vochtige haar van zijn voorhoofd. 'We moeten op Jules wachten. Ondertussen moet ik je iets vertellen. De baronie is vanochtend overleden. Heel rustig, heeft tante Rachel gezegd. Papa gaat vandaag naar Home Place en wij gaan er misschien morgen naartoe.'

'Hoe is ze overleden?'

'Nou, ze was al heel oud, weet je. Ze was bijna negentig.'

'Voor een schildpad is dat niets. Die arme baronie. Ik vind het heel jammer voor haar dat ze er niet meer is.' Hij snuffelde en haalde een verschrikkelijk vuile zakdoek uit de zak van zijn korte broek. 'Ik heb mijn knieën er een beetje mee moeten schoonmaken, maar het is alleen maar aarde en modder.'

Een tweede klap van de voordeur en Juliet kwam de keuken binnen. 'Het spijt me dat ik laat ben,' zei ze, hoewel ze helemaal niet zo klonk, terwijl ze zich bevrijdde van haar vuurrode das en schoolblazer, die met haar tas op de grond vielen.

'Waar is je hoed, lieverd?'

'In mijn tas. Er zijn grenzen en dat is er beslist een.'

'Je zult hem helemaal hebben verfrommeld,' zei Georgie op een toon die een subtiele mengeling van bewondering en brutaliteit was. Juliet, van vijftien, was acht jaar ouder, en Georgie wilde dolgraag dat ze van hem hield en in hem geïnteresseerd was. Het grootste deel van de tijd was ze afwisselend nonchalant aardig en streng veroordelend. 'Raad eens?' zei hij.

Juliet was op een stoel neergeploft. 'God! Wat?'

'De baronie is dood. Ze is vanochtend overleden. Mam heeft het me verteld waardoor ik het eerder wist dan jij.'

'De baronie? Wat tragisch! Ze is toch niet vermoord of zo?'

'Natuurlijk niet. Ze is vredig overleden met tante Rachel.'

'Is zij ook dood?'

'Nee. Ik bedoel dat tante Rachel bij haar was. Je moet veel ouder zijn voordat je iemand kent die vermoord is,' voegde ze eraan toe.

Georgie was nogal snel boterhammen aan het eten en voerde stukjes aan Rivers.

‘Mama, moeten we theedrinken met die rat?’ En toen zei Juliet, omdat ze voelde dat het nogal een harteloze opmerking was, met haar stem voor het schooltoneel: ‘Ik ben erg van streek, ik geloof niet dat ik iets kan eten.’

Zoë, die heel wat wist van de gewoonten van haar verbluffend mooie dochter (zij was op die leeftijd immers hetzelfde geweest), sprak kalmerend: ‘Natuurlijk ben je van streek, lieverd. We zijn allemaal verdrietig omdat we allemaal van haar hielden, maar ze was heel oud, en het is gewoon goed dat ze geen pijn heeft gehad. Eet wat, lieverd, dan zul je je beter voelen.’

‘En,’ vervolgde Georgie, ‘Pap is naar Home Place en daar gaan we morgenochtend vroeg allemaal naartoe als tante Rachel dat wil. En dat wil ze.’

‘O, mama! U zou met me gaan winkelen om een spijkerbroek te kopen! Dat hebt u beloofd!’ En bij de gedachte aan dit verraad barstte Juliet echt in tranen uit. ‘Doordeweeks kunnen we hem niet kopen door die vreselijke school en dat betekent dat ik nog een hele week moet wachten. En al mijn vriendinnen hebben er een. Het is niet eerlijk! Kunnen we niet ’s morgens gaan winkelen en ’s middag de trein nemen?’

En Zoë, die helemaal geen zin had in een aanhoudende scène zei zwakjes: ‘We zullen wel zien.’

Georgie zei: ‘En we weten allemaal wat dat betekent. Het betekent dat we niet gaan doen wat jij wilt, maar dat gaan we je nu nog niet vertellen.’

POLLY

‘Ik begin hier natuurlijk weer mee in de vakantie.’

Ze had op haar knieën voor de wc gelegen omdat ze verschrikkelijk had moeten overgeven, net als elke ochtend de afgelopen week. Het was een zeer ouderwetse wc en ze moest twee keer doortrekken. Ze spoelde koud water over haar gezicht en waste haar handen toen het net onwillig lauw begon te worden. Er was geen tijd voor een bad. Ze moest het ontbijt klaarmaken voor de kinderen – ze dacht ogenblikkelijk aan de misselijkmakende lucht van gebakken eieren, maar de kinderen konden genoeg nemen met gekookte eieren.

Bij haar bed stond zo’n koektrommel die was bekleed met gewatteerd chintz, een relikwie van haar schoonmoeder, die nu was gevuld met biscuitjes. Ze ging op bed zitten om er een paar te eten. Dankzij twee eerdere zwangerschappen kende ze het klappen van de zweep. Over acht à tien weken zou de misselijkheid verdwijnen en zou het dikke stadium met de pijnlijke rug beginnen. ‘Het is niet dat ik niet van hen houd als ze er eenmaal zijn,’ had ze tegen Gerald gezegd. ‘Het is de hele ellende om ze te krijgen. Als ik bijvoorbeeld een merel was, zou het gewoon een kwestie zijn van een week of twee op snoezige, schone eieren zitten.’

‘Denk aan olifanten,’ had hij troostend geantwoord, terwijl hij haar haar streelde. ‘Daarbij duurt het twee jaar.’ Een andere keer had hij gezegd: ‘Ik wilde dat ik ze voor je kon krijgen.’ Gerald zei

vaak dat hij wilde dat hij kon doen wat maar van haar werd verlangd, maar dat kon hij nooit. Hij kon niet goed besluiten nemen en als hij moeizaam tot een bepaalde conclusie was gekomen, kon hij daar evenmin naar handelen. Het enige waar Polly absoluut, totaal, feilloos op kon rekenen was zijn liefde voor haar en hun kinderen. In het begin had dit haar verbaasd: ze had in romans over het huwelijk gelezen, had gedacht dat ze wist dat het van een stadium van hartstochtelijke verliefdheid overging in een rustige gewenning aan wat maar de status quo zou blijken te zijn, maar zo ging het helemaal niet. Door Gerald's liefde voor haar waren er eigenschappen in hem aan het licht gekomen waarvan ze niet had geweten of had gedacht dat een man ze kon bezitten. Zijn gelijkmoedige, gestage vriendelijkheid, zijn scherpe inzicht, zijn blijvende belangstelling voor wat ze dacht of vond. Dan was er nog zijn geheime gevoel voor humor – tegenover de meeste mensen was hij verlegen en terughoudend, zijn grapjes waren voor haar bestemd en hij kon heel geestig zijn – maar misschien vooral zijn enorme talent voor het vaderschap. Hij was bij haar gebleven tijdens haar eerste lange bevalling, had gehuild toen de tweeling was geboren en was een vader die van aanpakken wist, zowel met hen als vervolgens, twee jaar later, met Andrew. 'We moeten dit huis op een of andere manier bevolken.' Hij zou deze vierde baby kalm opnemen, dat wist ze – hij had het vermoedelijk al aangevoeld en wachtte tot zij het hem vertelde.

Inmiddels had ze zich in haar blouse, overgooier en sandalen geworsteld, en had ze haar koperkleurige haar in een paardenstaart geborsteld. Ze was niet meer misselijk, maar was niet helemaal zeker van het koken. Dankzij de verbazingwekkende geheime voorraad Turners die Gerald en zij ongeveer tien jaar geleden hadden ontdekt tijdens hun eerste rondje door het huis, hadden ze het gigantische dak kunnen laten repareren en vervolgens één vleugel kunnen veranderen in een gerieflijk huis, met een grote keuken waarin ze allemaal konden eten, een tweede badkamer en een grote speelkamer (die was begonnen als kin-

derkamer voor overdag). Juf was een warme kamer op de begane grond aangeboden, maar ze wilde beslist bij de kinderen slapen. 'O nee, milady. Ik kan mijn kleintjes niet op een andere verdieping laten slapen. Dat zou niet juist zijn.' Haar leeftijd was aanzienlijk maar onbekend, en ze had duidelijk last van haar reumatiek, zoals ze het noemde, maar ze strompelde rond, terwijl haar gezichtsvermogen en haar gehoor nauwelijks waren achteruitgegaan. Ze had zich in de loop der jaren heel wat moeten aanpassen. Jufs idee over de rol die ouders speelden bij de opvoeding van hun kinderen (thee met mama in hun beste kleren en vervolgens een nachtkus van haar en papa) had onvermijdelijk flink moeten veranderen. Dat had Gerald voor elkaar gekregen. In jufs ogen kon hij niets verkeerd doen, dus als hij zijn kinderen in bad wilde doen, hen wilde voorlezen, zelfs, in de eerste stadia, hun luier wilde verschonen, schreef ze dat allemaal toe aan zijn excentriciteit, die, zoals ze wist, kenmerkend was voor de hogere standen. 'Mensen hebben hun hebbeligheden,' luidde een van haar uitspraken wanneer er iets gebeurde wat ze afkeurde of niet begreep.

Ondanks alles wat er was gedaan, wist Polly nog steeds niet wat ze met de zeer grote resterende delen van het enorme huis van rond 1900 moest beginnen. Die vereisten veel aandacht. Kamers moesten regelmatig worden gelucht in een poging het vocht tegen te houden dat door het gebouw sloop, slingers van vermoeid behang achterliet en zolders en gangen teisterde met minieme spikkeltjes zwarte schimmel, waarover Gerald had opgemerkt dat ze deden denken aan Napoleons ordening van zijn troepen voor een slag. De kinderen, of in elk geval de tweeling en hun vriendinnetjes, speelden eindeloos omgekeerd verstoppertje en een spel dat ze zelf hadden verzonnen en dat zaklantaarnreuzen heette. Andrew vond het heel erg als hij niet mocht meedoen, en Eliza had hem een paar keer laten meespelen, maar hij verdwaalde altijd en dan ging hij huilen. 'Ik heb u gezegd, mama, dat hij het niet leuk zou vinden,' zei Jane daarop. Dat waren dagelijkse ruzies en meestal kwam Gerald tussenbeide met

een plan om de welwillendheid te herstellen.

Hij stond onder aan de trap op Polly te wachten om haar te vertellen dat de baronie was overleden. Rupert was naar Home Place gegaan en zodra het was geregeld zou hij hun vertellen wanneer de begrafenis was.